

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

છબીલદાસ

વિરુદ્ધ

પપ્પુ

ઓક્ટોબર ૩૧, ૨૦૦૬

[ન્યાયમુર્તિ શ્રી એસ. બી. સિંહા અને ન્યાયમુર્તિ શ્રી માર્કાન્ડે કા જુ]

દિવાની પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮-હુકમ XXJJ નિયમ ૫-મનાઈ હુકમ માટે દાવો-વાદીનું મૃત્યુ-દત્તક પુત્રને કાનૂની વારસદાર તરીકે અવેજી-અવેજીના આદેશને પડકારવામાં આવ્યો નથી-દાવાને નકારી કાઢવો-બીજી અપીલમાં અને આ અદાલતમાં અપીલમાં દત્તક લેવાની કાયદેસરતા પર સવાલ ઉઠાવવામાં આવ્યો છે:દત્તક લેવાના પ્રશ્નને અંતિમતા પ્રાપ્ત થઈ, અવેજીના ક્રમને પડકારવામાં

આવ્યો નથી-તેથી, તે ફરીથી ખોલી શકાતો નથી-હિંદુ દત્તક અને જાળવણી અધિનિયમ, ૧૯૫૬-કલમ ૭ અને ૮.

પ્રતિવાદી નંબર ૧ ની માતાએ અપીલકર્તા-પ્રતિવાદી સામે કાયમી મનાઈ હુકમ માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો, જેમાં તેને 'ગૈર મારુસી ભાડૂત' તરીકે દાવાની જમીનના તેના કબજામાં દખલ કરવા પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો, જે તેણીને તેના પતિના મૃત્યુ પછી વારસામાં મળી હતી. અપીલકર્તા-પ્રતિવાદીએ પણ દાવાની જમીનનો કબજો હોવાનું કહીને વળતો દાવો દાખલ કર્યો હતો.

દાવાની સુનવણી દરમિયાન, વાદીનું મૃત્યુ થયું હતું અને પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને તેના એકમાત્ર કાનૂની વારસદાર તરીકે બદલવામાં આવ્યો હતો. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે વિધવા (મૂળ વાદી) ને પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને દત્તક લેવાનો કોઈ અધિકાર નથી તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને દાવો નક્કી કરી શકાતો નથી. દત્તક લેવાના મુદ્દાને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા દાવો માટે અપ્રસ્તુત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો.

દાવો તેમજ વળતો દાવો રદ કરવામાં આવ્યો હતો. અપીલ અને બીજી અપીલ પણ ફગાવી દેવામાં આવી હતી. આથી વર્તમાન અપીલ દાખલ કરવામાં

આવેલ છે.બીજી અપીલમાં તેમજ આ અદાલત સમક્ષ દત્તક લેવાના આદેશની કાયદેસરતાનો પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો.

અરજી નામંજૂર કરતાં કોર્ટે ઠેરવ્યું કે:

૧.૧.એકવાર મૂળ વાદીના સ્થાને પ્રતિવાદીને બદલવામાં આવ્યા પછી, આ અદાલત દ્વારા દત્તક લેવાનો પ્રશ્ન ફરી ખોલવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી.પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા વાદીની બદલીનો પ્રશ્ન, તેથી, આદેશ XXII, નિયમ ૫ સી. પી. સી. હેઠળ કાર્યવાહીમાં મુદ્દો હતો. કાયદાકીય વારસદાર તરીકે તેના અવેજી માટે પ્રતિવાદી નંબર ૧ ની અરજીને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.ઉપરોક્ત આદેશ પર સવાલ ન ઉઠાવવામાં આવ્યા પછી, તેને અંતિમતા પ્રાપ્ત થઈ.આવા પ્રશ્નને બીજી અપીલમાં અથવા આ અદાલત સમક્ષ પ્રથમ વખત ઉઠાવવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી.(૪૬-બી-સીજે

૧.૨.અપીલકર્તાએ આ વાતને નકારી કે વિવાદ કર્યો ન હતો કે અહીં પ્રતિવાદી તેની માતાની સંપત્તિનું પ્રતિનિધિત્વ કરી શકે છે.જ્યારે એક પ્રશ્ન ઊભો થયો કે મુકદ્દમામાં પક્ષકારનો કાનૂની પ્રતિનિધિ કોણ છે, જેની મુદત પૂરી થઈ ગઈ હતી, ત્યારે તે દિવાની પ્રોસિજર કોડના આદેશ XXII, નિયમ ૫ ની દ્રષ્ટિએ નક્કી કરવું જરૂરી હતું.જો કે, તેના કારણે, બાબતની યોગ્યતા અંતિમ બનતી નથી.આ દાવો મનાઈ હુકમ માટેનો એક દાવો હતો.હિંદુ દત્તક અને જાળવણી

અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની કલમ ૭ અને ૮ની જરૂરિયાતોનું પાલન કરવામાં આવ્યું હતું કે નહીં તે અંગે કોઈ મુદ્દો ઘડવામાં આવ્યો ન હતો કે તેમાં ઘડવામાં આવ્યો ન હતો.તે બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, ટ્રાયલ જજે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે મૂળ વાદીના દત્તક પુત્ર તરીકે પ્રતિવાદીની સ્થિતિને ઉપરોક્ત કેસમાં જોઈ શકાતી નથી.(૪૫-એફ-એચ)

૨. રેઝ જુડિકેટાનો સિદ્ધાંત એ જ કાર્યવાહીના વિવિધ તબક્કામાં પણ લાગુ પડે છે.(૪૬-સી)

ભાનુ કુમાર જૈન વિરુદ્ધ અર્યના કુમાર અને અન્ય, [૨૦૦૫) ૧ એસ. સી. સી. ૭૮૭ અને ઈશ્વર દત્ત વિરુદ્ધ જમીન સંપાદન કલેક્ટર અને અન્ય, (૨૦૦૫) ૭ એસ. સી. સી. ૧૯૦ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

દિવાની અપીલ-ન્યાય:દિવાની અપીલ નંબર ૪૬૧૧/૨૦૦૬.

પંજાબ હાઈકોર્ટના ચુકાદા અને અંતિમ આદેશમાંથી અને નિયમિત બીજી અપીલ નંબર ૨૪૭૪/૨૦૦૧ માં ચંદીગઢ ખાતેના હરાયણમાંથી.

અપીલકર્તા માટે આર. કે. કપૂર, એમ. કે. વર્મા, એસ. એસ. યાદવ અને અનીસ અહમદ ખાન.

પ્રતિવાદીઓ માટે એ. એસ. નેહરા, નિખિલ જૈન અક્ષત જૈન અને સુનીલ કુમાર જૈન.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ. બી. સિંઘા દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો. પરવાનગી આપવામાં આવી છે.

અહીં અપીલકર્તા પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા કાયમી મનાઈ હુકમ માટે દાખલ કરવામાં આવેલા દાવામાં પ્રતિવાદી હતો, જે તેને દાવાની જમીનના કબજા અને ખેતીમાં દખલ કરવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે, જે 'ગૈર મારુસી ભાડૂત' તરીકે વાદીના કબજામાં હોવાનું કહેવાય છે.તેણીએ કથિત રીતે આ મિલકત તેના પતિ સાગર પાસેથી વારસામાં મેળવી હતી, જેનું જૂન ૧૯૮૮માં અવસાન થયું હતું.અપીલકર્તાએ તેના લેખિત નિવેદનમાં, અન્ય બાબતોની સાથે, ઉપરોક્ત દલીલને નકારી કાઢી હતી અને વિવાદ કર્યો હતો અને દલીલ કરી હતી કે સાગરના મૃત્યુ પર પ્રતિવાદી જમીનનો કબજો ધરાવે છે અને તેમણે દાવાની જમીન પર લગભગ ૨૦૦ વૃક્ષો વાવ્યા હતા.

પ્રતિવાદીએ વળતો દાવો પણ કર્યો હતો.અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલો દાવો તેમજ પ્રતિદાવા રદ કરવામાં આવ્યો હતો.જિલ્લા ન્યાયાધીશની અદાલતમાં અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલ પણ ફગાવી દેવામાં આવી હતી.તેમના દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી બીજી અપીલ પણ ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

હાઈકોર્ટ સમક્ષ અને અમારી સમક્ષ પણ ઉઠાવવામાં આવેલો પ્રશ્ન જરવાલી દ્વારા પપ્પુને દત્તક લેવાના આદેશની કાયદેસરતા અને/અથવા

માન્યતા સાથે સંબંધિત છે.એવું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે દત્તક કથિત રીતે ૨૮/૧૧/૧૯૮૩ પર થયું હતું જ્યારે

સાગરનું વર્ષ ૧૯૮૮માં અવસાન થયું હતું, ફરિયાદમાં, વાદી-પ્રતિવાદીએ સ્પષ્ટ રીતે જણાવ્યું હતું કે સાગરનું કોઈ સમસ્યા વિના મૃત્યુ થયું હતું અને ૨૮/૧૧/૧૯૮૩ પર કથિત દત્તક લેવા અંગે નોંધાયેલ દત્તક ખત ૨૮/૧૦/૧૯૮૦ પર ચલાવવામાં આવ્યું હતું, જે દર્શાવે છે કે કથિત દત્તક કાયદામાં માન્ય ન હતું.

અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી આર. કે. કપૂરની રજૂઆત એ હતી કે વિધવાને પપ્પુને દત્તક લેવાનો કોઈ અધિકાર નથી તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, દાવો નક્કી કરી શકાયો ન હોત.

તે વિવાદમાં નથી કે જરવાલીનું મૃત્યુ ૧૭ ડિસેમ્બર, ૧૯૮૪ના રોજ થયું હતું.પપ્પુએ કાનૂની પ્રતિનિધિ તરીકે પોતાની સંપત્તિનું પ્રતિનિધિત્વ કરતી અરજી દાખલ કરી હતી.૦૪/૦૮/૧૯૮૫ તારીખના આદેશ દ્વારા, ઉપરોક્ત અરજીને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે:

"૨.બીજી બાજુ, ઉપરોક્ત અરજીને પ્રતિવાદી-પ્રતિવાદી દ્વારા પડકારવામાં આવી છે, જેમણે જવાબ દાખલ કર્યો છે, જેમાં સ્વીકારવામાં આવ્યું છે કે વાદી શ્રીમતી જરાવલીની મુદત પૂરી થઈ ગઈ છે, પરંતુ તેમની મૃત્યુની

તારીખ સંબંધિત કોઈ દસ્તાવેજ રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવ્યો નથી; કે તે નકારી કાઢવામાં આવે છે કે અરજદાર પપ્પુ ઉક્ત મૃત શ્રીમતી જરાવલીનો એકમાત્ર કાનૂની પ્રતિનિધિ છે, તેથી તે દાવામાં વાદી તરીકે સામેલ થવાનો હકદાર નથી અને અંતે, એવી પ્રાર્થના કરવામાં આવે છે કે હાથમાં રહેલી અરજીને કૃપા કરીને ખર્ચ સાથે બરતરફ કરવામાં આવે.

૩. મેં પક્ષકારો માટે વિદ્વાન વકીલો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલો સાંભળી છે અને મારી વિચારશીલ અને ચિંતિત વિચારણા કર્યા પછી ફાઇલ પર ઉપલબ્ધ રેકૉર્ડની કાળજીપૂર્વક તપાસ કરી છે.

૪. કેસના ખાલી અવલોકનથી જાણવા મળે છે કે પ્રતિવાદી- પ્રતિવાદી દ્વારા કોઈ જવાબી સોગ દનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું નથી. વધુમાં, જે અરજદાર પપ્પુને શ્રીમતી જરાવલી વિધવા દ્વારા દત્તક લેવામાં આવ્યો હતો તે ૦૩/૧૨/૧૯૯૦ તારીખના નોંધાયેલા દત્તક પત્રની ફોટોસ્ટેટ નકલો અને તેમનું મૃત્યુ પ્રમાણપત્ર રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવ્યું છે. આ દસ્તાવેજો પર એક નજર નાખીને, મને એમ કહેવામાં કોઈ ખચકાટ નથી કે શ્રીમતી જરાવલીનું નિધન નારનૌલના મહલિયા નાલાપુર ખાતે ૧૭/૧૨/૧૯૯૪ પર થયું છે અને પપ્પુ અરજદાર તેમના એકમાત્ર કાનૂની પ્રતિનિધિ છે. તેથી, તે વાદી તરીકે સામેલ થવાનો હકદાર છે. આ અવલોકનો સાથે, મને દેખીતી રીતે હાથમાં અરજીમાં યોગ્યતા જોવા મળે છે અને તે જ માન્ય છે ".

[ભાર મૂકવામાં આવે છે]

આ આદેશ પર સવાલ ન ઉઠાવવામાં આવ્યા પછી, નિર્વિવાદપણે, તેને અંતિમતા પ્રાપ્ત થઈ.

તેથી, દિવાની પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ ના આદેશ XXII નિયમ ૫ હેઠળની કાર્યવાહીમાં પપ્પુ દ્વારા જરવાલીની બદલીનો પ્રશ્ન વિવાદમાં હતો.આદેશ XXII નિયમ ૫ આ રીતે વાંચે છે:

"૫.કાનૂની પ્રતિનિધિ અંગેના પ્રશ્નનું નિર્ધારણ.જ્યારે કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થાય કે કોઈ વ્યક્તિ મૃત વાદી અથવા મૃત પ્રતિવાદીનો કાનૂની પ્રતિનિધિ છે કે નહીં, ત્યારે આવો પ્રશ્ન અદાલત દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે:

પરંતુ અપીલ અદાલત સમક્ષ આવો પ્રશ્ન ઊભો થાય ત્યાં, તે અદાલત, પ્રશ્ન નક્કી કરતા પહેલા, કોઈપણ ગૌણ અદાલતને પ્રશ્નનો પ્રયાસ કરવા અને પુરાવા સાથે રેકૉર્ડ પરત કરવા માટે નિર્દેશ આપી શકે છે, જો આવી સુનાવણીમાં કોઈ નોંધાયેલ હોય, તો તેના તારણો અને તેના કારણો, અને અપીલ અદાલત પ્રશ્ન નક્કી કરતી વખતે તેને ધ્યાનમાં લઈ શકે છે.

તેથી, અપીલકર્તાએ એ વાતને નકારી કે વિવાદ કર્યો ન હતો કે અહીં પ્રતિવાદી જરવાલીની સંપત્તિનું પ્રતિનિધિત્વ કરી શકે છે.જ્યારે એક પ્રશ્ન ઊભો થયો કે મુકદ્દમામાં પક્ષકારનો કાનૂની પ્રતિનિધિ કોણ છે, જેની મુદત પૂરી થઈ ગઈ હતી,

ત્યારે તે દિવાની પ્રોસિજર કોડના આદેશ XXII, નિયમ ૫ ની દ્રષ્ટિએ નક્કી કરવું જરૂરી હતું.

જો કે, તેના કારણે, બાબતની યોગ્યતા અંતિમ બનતી નથી.આ દાવો મનાઈ હુકમ માટેનો એક દાવો હતો.હિંદુ દત્તક અને જાળવણી અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની કલમ ૭ અને ૮ની જરૂરિયાતોનું પાલન કરવામાં આવ્યું હતું કે નહીં તે અંગે કોઈ મુદ્દો ઘડવામાં આવ્યો ન હતો કે તેમાં ઘડવામાં આવ્યો ન હતો.તે બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે શ્રીમતી જાવવાલીના દત્તક પુત્ર તરીકે પ્રતિવાદીની સ્થિતિને ઉપરોક્ત કેસમાં જોઈ શકાતી નથી.

શ્રી કપૂરની રજૂઆત કે પ્રતિવાદીને દત્તક લેવું એ ગેરકાયદેસર છે, અમારા મતે, માન્ય ટ્રાયલ જજ દ્વારા દાવાના મુદ્દાઓના નિર્ધારણના હેતુ માટે અપ્રસ્તુત હોવાનું યોગ્ય રીતે માનવામાં આવ્યું છે.

જો પ્રતિવાદી મૂળ વાદીની સંપત્તિનું પ્રતિનિધિત્વ કરી શકે અને એ હકીકત હોવા છતાં કે અપીલકર્તાને દિવાની પ્રોસિજર કોડના આદેશ XXII, નિયમ ૫ હેઠળ કલ્પના કરાયેલ પ્રશ્નના નિર્ધારણના તબક્કે ઉપરોક્ત મુદ્દો ઉઠાવવાની તક મળી હોવા છતાં, તે જ કરવામાં આવ્યું નથી, તો આવા પ્રશ્નને

બીજી અપીલમાં અથવા અમારી સમક્ષ પ્રથમ વખત ઉઠાવવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી.

હવે તે જાણીતું છે કે રેઝ જુડિકેટાનો સિદ્ધાંત પણ સમાન કાર્યવાહીના વિવિધ તબક્કામાં લાગુ પડે છે. {ભાનુ કુમાર જૈન વિરુદ્ધ અરેહાનો કુમાર અને અન્ય, [૨૦૦૫] ૧ એસસીસી ૭૮૭ અને જશ્વર દત્ત વિરુદ્ધ જમીન સંપાદન કલેક્ટર અને અન્ય, [૨૦૦૫] ૭ એસસીસી ૧૮૦} જુઓ.

એકવાર,.આમ, જારવાલીની જગ્યાએ પ્રતિવાદીને બદલવામાં આવ્યો હતો, અમારા મતે, અમારા દ્વારા ઉપરોક્ત પ્રશ્નને ફરીથી ખોલવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી.

ઉપરોક્ત કારણોસર, આ અપીલમાં કોઈ યોગ્યતા નથી જે તે મુજબ બરતરફ કરવામાં આવે છે.કોઈ ખર્ચ નહીં.

કે. કે. ટી.

અપીલ ફગાવી દેવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to*

understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.